

Бакаліна О. М.
*заступник командира ДФТГ
Козинської територіальної громади
Обухівського району*

ВПРОВАДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ АВТОМАТИЗОВАНИХ СИСТЕМ МИТНОГО КОНТРОЛЮ ТА ОФОРМЛЕННЯ

В умовах підготовки євроінтеграції України, а також під час дії воєнного стану одним з головних завдань, які стоять перед органами Державної митної служби є впровадження нової інформаційно-комунікаційної інфраструктури, яка дасть можливість трансформувати процеси, що зумовлені інтенсифікацією заходів щодо цифровізації на всіх рівнях публічного управління.

У провідних країнах світу митниця вже зараз перетворилась на модернізовану і прогресивну управлінську структуру, де цифрові процеси повністю використовуються для «збору і захисту митних зборів, контролю за потоками товарів, людей, транспортних засобів та грошей, а також для захисту транскордонної торгівлі від злочинності, включаючи міжнародний тероризм» [1].

Такі процедури вимагають забезпечення високих темпів впровадження інноваційних рішень шляхом розробки нових підходів до архітектури ІТ-процесів в митній сфері, виконання трансформаційних проектів управління ресурсами, а також комплексного підходу до забезпечення якісного кадрового резерву. Станом на сьогодні у Держмитслужбі та її територіальних підрозділах діє велика різноформатна база інформаційних даних, картотек та серверних приміщень, а це спричиняє труднощі в систематизації, зберіганні обробці інформації, що, в свою чергу унеможлиблює відповідне перспективне прогнозування та оперативне прийняття управлінських рішень.

Відтак, Держмитслужбою проводяться заходи щодо створення Єдиної автоматизованої інформаційної системи митних органів та Автоматизованої Системи Управління Ризиками, яка передбачена Стратегічним планом цифровізації митниці [2]. Наказом Міністерства фінансів України 19 травня 2023 року № 263 затверджено [Положення про Єдину автоматизовану інформаційну систему митних органів, порядок і умови застосування її систем](#)», якою передбачається, що «Єдина автоматизована інформаційна система (ЄАІС) – багатофункціональна інтегрована автоматизована система, яка становить сукупність взаємопов'язаних інформаційних, електронних комунікаційних та інформаційно-комунікаційних систем, що забезпечують функціонування електронних інформаційних ресурсів митних органів з метою здійснення митної справи, і засобів їх забезпечення» [3].

Основним завданням розробки цієї системи – автоматизація митних процедур та процесів, обмін інформацією та електронна взаємодія між митними органами та іншими уповноваженими органами та посадовими особами, а також фізичними особами з метою «з метою оперативної реалізації своїх повноважень, створення умов для зменшення часових та фінансових витрат на адміністративно-управлінські, інформаційно-пошукові, розрахункові та аналітичні роботи, моніторинг зведених та окремих даних, наявних у ЄАІС, обробку та формування значних обсягів даних, формування звітності» [3].

Такі заходи покликані сприяти гармонізації митних процедур з європейським стандартам.

Згідно з Довгостроковим національним стратегічним планом цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації Державної митної служби України та її територіальних підрозділів на основі Багаторічного стратегічного плану електронної митниці ЄС (Multi-annual strategic plan for electronic customs, MASP-C), «в концепт ЄAIC закладено оновлену централізовану 3-ланкову архітектуру, додаток є Web-орієнтованим та створений з використанням передових технологій та стеків програмування, з використанням патернів проектування, принципів SOLID та DRY, застосовані гнучкі методології розробки. Реалізація даного централізованого підходу дозволить уникнути використання локальних (децентралізованих) баз даних поточної версії АСМО «Інспектор», переглянути питання реплікації даних (створення лише однієї чи двох архівних копій ЦБД)» [2].

Оновлення системи митного оформлення, як центральний елемент ЄAIC, поєднує функціональні та нефункціональні цілі. Основним напрямом її розробки є інтеграція та гармонізація національної митної системи з європейськими стандартами, що забезпечить обмін інформацією з митними адміністраціями країн ЄС. Система будується на основі гнучкої, масштабованої архітектури з модульною структурою, яка відповідає сервісно-орієнтованому підходу. Крім того, створюється інструмент для взаємодії суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності (як резидентів, так і нерезидентів) із Держмитслужбою, враховуючи модель даних та бізнес-процеси ЄС.

Функціональну систему ЄAIC складають:

- автоматизована система митного оформлення «Центр» (далі – АСМО «Центр»);
- автоматизована система митного оформлення (далі – АСМО) та локальні підсистеми АСМО територіальних органів Держмитслужби, що взаємодіють з АСМО «Центр»;
- Єдиний державний інформаційний вебпортал «Єдине вікно для міжнародної торгівлі» (далі – вебпортал «Єдине вікно»);
- електронна транзитна система, що функціонує на національному рівні (далі – ETC).

Засобами забезпечення її функціонування є створення спеціальних центрів обробки даних та серверні приміщення; центральне сховище даних, сервери додатків, технологічні сервіси (комплекси) та автоматизовані робочі місця користувачів ЄAIC; відомча електронна комунікаційна мережа Держмитслужби (далі – ВКМ) і локальні обчислювальні мережі апарату Держмитслужби та її територіальних органів; програмно-технічний комплекс Держмитслужби «Електронна пошта» (далі – ПТК «Електронна пошта») [3].

Серед пріоритетів ЄС на даний час є впровадження «безпаперових процедур». У митній справі для цього реалізується Ініціатива електронної митниці (Electronic customs initiative). Для впровадження Е-Митниці розроблено Multi-annual strategic plan for electronic customs (MASP-C) – плановий документ, що охоплює всі митні проекти, пов'язані з ІТ [4].

Таким чином, процес цифровізації в митній сфері вимагає постійної розробки нових цифрових рішень для стимулювання економічного розвитку України. Впровадження цифрових технологій сприяє підвищенню ефективності

робочих процесів, зменшенню операційних витрат, покращенню якості обслуговування клієнтів та зростанню попиту на кваліфікованих спеціалістів, здатних працювати у фінансово-митній сфері з використанням сучасних ІТ-рішень.

Активний розвиток електронних послуг і цифрового документообігу дозволяє мінімізувати фізичні контакти, скоротити часові та фінансові витрати, а також сприяє гармонізації взаємодії між митницею та бізнесом відповідно до міжнародних стандартів. Це, у свою чергу, позитивно вплине на розвиток зовнішньоекономічної діяльності, покращить міжнародну торгівлю, спростить вихід імпорتنих товарів на український ринок, збільшить експорт і забезпечить безпечне розповсюдження продукції на світових ринках.

Застосування сучасних технологій дозволяє значно економити час, спрощуючи процеси електронного документообігу, митного декларування та дистанційної сплати митних платежів, що робить митну систему більш прозорою та ефективною.

Список використаних джерел:

1. Мацедонська Н.В., Коваленко В.В., Штефан Л.Б. Модернізація митної діяльності з використанням інформаційних технологій. *Економіка та суспільство*. 2021. № 27. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/426>.

2. Довгостроковий національний стратегічний [план](#) цифрового розвитку, цифрової трансформації та цифровізації Держмитслужби. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7_%E2%84%9663_%D0%B2%D1%96%D0%B4_09_02_2024.PDF/.

3. Про затвердження Положення про Єдину автоматизовану інформаційну систему митних органів, порядок і умови застосування її систем. затв. Наказом Міністерства фінансів України від 19 травня 2023 року № 263. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1132-23#Text/>.

4. Мінфін схвалив стратегічний план цифровізації Держмитслужби. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/minfin_skhvaliv_strategichnii_plan_tsifrovizatsii_derzhmitsluzhbi-4448.